

Hjälpmedelshandbok

Riktlinjer och rutiner för hjälpmedelshanteringen via Hjälpmedelscenter

Hjälpmedelscenter

2021-09-27

Innehåll

Lokala rutiner och regelverk	4
Hjälpmedelshandbok.....	4
Förskrivarhandbok	4
Anvisningar för förskrivning av hjälpmedel.....	4
Hjälpmedelscenter	4
Organisation.....	4
Samverkansnämnden.....	4
Beredningsgrupp	4
Referensgrupp.....	4
Andra enheter med ansvar för hjälpmedel	5
Allmänna riktlinjer (Policy).....	6
Ansvarsfördelning mellan huvudmännen	7
Regionens (HSL) ansvar	7
Kommunernas (HSL) ansvar	7
Skolans och barnomsorgens ansvar.....	7
Hjälpmedel i skolan	7
Arbetshjälpmedel	7
Egenansvar.....	8
Förskrivning av hjälpmedel	8
Vägen till ett hjälpmedel.....	8
Olika typer av hjälpmedel.....	8
Hjälpmedelsförskrivare	8
Hjälpmedelsanvändare	9
1177.....	10
Avgifter för hjälpmedel.....	10
Försäljning av hjälpmedel till privatperson.....	10
Byte av bostad/län/land.....	10
Utomlänsvård	10
Hjälpmedel till personer från andra länder	11
Olyckor med hjälpmedel (tillbud/avvikelse).....	11
Reseersättning.....	11
Om vårdtagare inte är nöjd	11

Dokumentnamn: Hjälpmedelshandbok		Revision: 08
Dokumenttyp: Policy	Dokumentnummer:	
Detta dokument gäller för: Samverkansnämnden	Funktionsområde: Hjälpmedelshandboken är det styrande dokument som fastslår de regler och riktlinjer som gäller för hjälpmedelsförskrivningar i Blekinge	
Dokumentansvarig: Verksamhetschef Hjälpmedelscenter	Beslut av: Verksamhetschef Hjälpmedelscenter	
Beslut datum: 2011	Senaste revidering: 2021-09-27	

Lokala rutiner och regelverk

Hjälpmedelshandbok

Hjälpmedelshandboken innehåller allmän information om hur hjälpmedelshanteringen fungerar i Blekinge. Innehållet i handboken baseras på gällande lagstiftning samt de politiska beslut som fattats i Blekinge angående hjälpmedel.

Förskrivarhandbok

Förskrivarhandboken är ett komplement till hjälpmedelshandboken samt förskrivningsanvisningarna. Rutinerna omfattar endast de hjälpmedel som hanteras av Hjälpmedelscenter och är till för dig som är förskrivare av hjälpmedel i Blekinge.

Anvisningar för förskrivning av hjälpmedel

Anvisningar för förskrivning av hjälpmedel talar om vilka hjälpmedel som är förskrivningsbara i Blekinge samt vilken yrkeskategori som har förskrivningsrätt, se även kapitel ”Hjälpmedelsförskrivare”.

”Anvisningar för förskrivning av hjälpmedel” finns att inhämta på [Anvisningar - Region Blekinge](#)

Hjälpmedelscenter

Hjälpmedelscenter (HMC) drivs av Samverkansnämnden, Region Blekinge. Hjälpmedelscenters uppdrag är i första hand till för att hantera personligt förskrivna hjälpmedel till personer boende i Blekinge.

Våra samverkanpartners och kunder är verksamheter inom Hälso- och sjukvård, omsorg och skola.

Organisation

Samverkansnämnden

Hjälpmedelshanteringen i Blekinge styrs av en Samverkansnämnd med politiska representanter från samtliga Kommuner och Region Blekinge.

Till arbetsuppgifter hör bland annat att besluta om anvisningar för hjälpmedel samt andra policydokument, för att få en sammanhållen hjälpmedelpolicy över länet.

Samverkansnämndens ansvarsområden för hjälpmedel är: Hjälpmedel för rörelsehinder, medicintekniska behandlingshjälpmedel, kognitionshjälpmedel, kommunikationshjälpmedel, synhjälpmedel och hjälpmedel inom välfärdsteknik.

Beredningsgrupp

Under Samverkansnämnden finns en Beredningsgrupp bestående av företrädesvis chefer inom Hälso- och sjukvård med kunskap om hjälpmedelsfrågor, som representerar respektive huvudman. Beredningsgruppen är beredande organ till Samverkansnämnden samt ett forum för diskussion inom hjälpmedelsverksamheten.

Verksamhetschefen för Hjälpmedelscenter är föredragande i Beredningsgruppen.

Beredningsgruppen föreslår deltagare till referensgrupperna.

Referensgrupp

Referensgrupper består bland annat av representanter av förskrivare var synpunkter och förslag är viktigt när nya hjälpmedel ska in i hjälpmedelsverksamheten. Beredningsgruppen utser representanter till dessa referensgrupper som inte är statiska utan organiseras utifrån behov av

kompetens kopplat till det aktuella hjälpmedlet. Referensgrupperna är också rådgivande i arbetet med att ta fram ett fungerande sortiment av hjälpmedel, samt deltar vid upphandlingsarbete. Övriga referensgrupper består av brukarorganisation samt ledning av verksamheterna. Även dessa grupper är rörliga.

Andra enheter med ansvar för hjälpmedel

Det finns inom hälso- och sjukvården andra enheter som jobbar med andra typer av hjälpmedel till exempel Ortopedtekniskt centrum och Hörselvården

Allmänna riktlinjer (Policy)

- Hjälpmedelsverksamheten ska vila på de grunder som anges i Hälso- och sjukvårdslagen samt följa de etiska principer för prioritering som gäller för hälso- och sjukvård.
- Grundprincipen för hjälpmedelsverksamheten ska vara en god och kostnadseffektiv hjälpmedelsförsörjning och service på lika villkor för länets invånare.
- Hjälpmedelsverksamheten ska ha en god kvalitet och tillgodose vårdtagarens behov av trygghet i förskrivningsprocessen, dvs. utprovning, förskrivning och uppföljning, beträffande funktion och säkerhet.
- Förskrivning av hjälpmedel ska ingå som ett led i vård/behandling och habilitering/rehabilitering.
- Hjälpmedel är en del i vård och behandling och kan inte frikopplas från andra vård- och behandlingsinsatser. Det finns ingen fastställd definition i lag eller författning av begreppet hjälpmedel för personer med funktionsnedsättning men i förarbetet till hälso- och sjukvårdslagen, HSL, framgår att med begreppet hjälpmedel menas: – hjälpmedel för den dagliga livsföringen och vård och behandling. Enligt socialstyrelsens termbank definieras hjälpmedel för det dagliga livet enligt följande: ”Individuellt utprovad produkt som syftar till att bibehålla eller öka aktivitet, delaktighet eller självständighet genom att kompensera en funktionsnedsättning”
- Med hjälpmedel avses här de produkter som kräver hälso- och sjukvårdens särskilda kompetens för bedömning och utprovning.
- Förskrivningen ska så långt som möjligt ske i samråd med vårdtagaren. Vårdtagaren ska mötas med respekt så att hans/hennes erfarenhet och kunskap om sin funktionsnedsättning och sina behov tillvaratas.
- I första hand förskrivs hjälpmedel som finns i Hjälpmedelscenters sortiment.
- Hjälpmedelscenter strävar efter att återanvända så mycket som möjligt vilket innebär att alla hjälpmedel som lånas ut inte alltid är nya.
- Hjälpmedelsverksamheten ska vara organiserad så att hjälpmedel erhålls/anpassas i sådan takt att det inte blir onödig väntan för vårdtagare eller förlängning av vårdtider.
- Samverkan mellan olika huvudmäns och enheters förskrivare ska fungera så att vårdtagare får bästa möjliga stöd vid behov av hjälpmedel.
- För vårdtagare som efter behandling på sjukhus återvänder till sin bostad och för detta är i behov av hjälpmedel ska hjälpmedelsbehovet beaktas i den samordnade vårdplaneringen.
- Tvist kring betalningsansvar får inte innebära att vårdtagarens behov av hjälpmedel inte tillgodoses.
- Flerförskrivning görs endast i undantagsfall, grundregeln är att endast ett hjälpmedel förskrivs som fyller samma funktion.
- Hjälpmedelscenters samverkanspartners och kunder (verksamheter inom Hälso- och sjukvård, omsorg och skola) har rätt att hyra eller köpa nya hjälpmedel (till sin enhet, dvs. ej personligt förskrivet hjälpmedel) som finns i Hjälpmedelscenters sortiment.
- Alla förskrivna hjälpmedel är belagda med en kostnad, antingen engångskostnad eller hyreskostnad som debiteras förskrivande enhet.

Ansvarsfördelning mellan huvudmännen

Regionen och kommunerna har ett grundläggande ansvar för hälso- och sjukvård för personer som är folkbokförda i Blekinge och ska erbjuda hjälpmedel till personer med funktionsnedsättning eller med förhöjd risk för funktionsnedsättning. Hjälpmedelscenter är intäktsfinansierade, vilket innebär att Hjälpmedelscenter fakturerar månadsvis respektive förskrivande enhet/kund i efterskott. Kostnadsansvaret mellan olika huvudmän regleras inte av Hjälpmedelscenter utan regleras av lokala och/eller riksomfattande riktlinjer. Ansvarsfördelningen regleras av avtal mellan huvudmännen.

Regionens (HSL) ansvar

Regionen ansvarar för de personer som har pågående insatser från sluten- och/eller öppenvård eller primärvård där hemmiljön saknar betydelse för hjälpmedlets förskrivning/ användning.

Kommunernas (HSL) ansvar

Kommunen ansvarar för hjälpmedel till personer i särskilt boende, daglig verksamhet samt ordinärt boende där hemmiljön har betydelse för hjälpmedlets förskrivning/ användning.

Skolans och barnomsorgens ansvar

Ansvarsfördelningen omfattar förskola, grundskola (inkl. Fritidsomsorg), särskola, gymnasieskola, högskola och vuxenutbildning.

Hjälpmedel i skolan

Respektive huvudman ansvarar för läromedel, pedagogiskt material, lokalanpassning, grundutrustning och arbetstekniska hjälpmedel som till exempel skötbord och personlyft. Skolans grundutrustning ska vara anpassad till den elev som skolan tar emot. Grundutrustning avser sådant som kan användas av flera elever och behövs för att verksamheten skall bedrivas ändamålsenligt. I de fall som eleven har pågående insatser från habiliteringen kan förskrivare från habiliteringen samverka med förskola, grundskola, särskola, träningskola och medverka vid utprovning av hjälpmedel som tillhör grundutrustningen.

Respektive sjukvårdshuvudman ansvarar för att funktionsnedsatta elever i förskola, grundskola, särskola, träningskola erhåller individuella hjälpmedel även under skoltiden. Individuella hjälpmedel förskrivs utifrån en medicinsk bedömning och det regelverk som gäller angående förskrivning av hjälpmedel. Dessa hjälpmedel är avsedda att användas endast av den elev som hjälpmedlet förskrivits till och skall återlämnas till Hjälpmedelscenter när behovet upphört, eleven flyttar eller byter skola.

Huvudmannen (avlämnande enhet) ansvarar och bär kostnaden för transport av hjälpmedel vid byte av skola.

Pedagogiska hjälpmedel utmärks av att:

- de är i huvudsak kunskapsbärande
- de kan användas av fler elever

Arbetshjälpmedel

Om man har en funktionsnedsättning kan man behöva ett personligt arbetshjälpmedel för att klara sitt arbete. Själva arbetsplatsen kan också behöva en speciell anpassning. Ansvaret för arbetshjälpmedel är delat mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen.

Egenansvar

Produkter som ligger utanför Hälso- och sjukvårdshuvudmännens ansvar benämns som egenvårdsprodukter. De kräver inte hälso- och sjukvårdens särskilda kompetens för bedömning, utprovning och anpassning och kan inte motiveras medicinskt som en del i en behandling. Personen kan själv bedöma sitt behov av dessa och produkterna är i stor omfattning tillgängliga i handeln. Dessa produkter har personen ett eget ansvar att införskaffa och bekosta vid behov. Behövs information om lämplig produkt kan förskrivare ge råd om detta.

Förskrivning av hjälpmedel

För att hjälpmedel ska anses vara förskrivningsbart i Blekinge ska det finnas en förskrivningsanvisning. Det är hälso- och sjukvårdshuvudmannens ansvar att tillgodose att vårdtagaren har tillgång till hjälpmedel för den dagliga livsföringen. Ansvaret avser både förskrivning och betalning. Varje verksamhet är ansvarig för behandling och rehabilitering inklusive tillhandahållandet av hjälpmedel som faller inom ramen för verksamhetens uppdrag. Det inkluderar även kostnader för hjälpmedel fram till vårdnadsansvaret övertas av annan verksamhet.

I stort sett alla hjälpmedel som kan förskrivas i Blekinge är medicintekniska produkter. Konsumentprodukt kan enligt samverkansnämndens beslut förskrivas inom produktområden där det inte finns motsvarande medicintekniska produkter att tillgå på den europeiska marknaden.

Vägen till ett hjälpmedel

Hjälpmedel förskrivs utifrån den enskildes behov. Vid behov av hjälpmedel kontaktas förskrivare i kommun eller region.

Olika typer av hjälpmedel

Personliga hjälpmedel

Görs bedömningen att patienten/vårdtagaren har behov av individuellt utprovat och anpassat hjälpmedel förskrivs det som personligt hjälpmedel enligt förskrivningsprocessen och hanteras via Hjälpmedelscenter.

Arbetstekniska hjälpmedel

Arbetstekniska hjälpmedel är sådan utrustning som man som anställd behöver för att förebygga arbetsskador i sitt arbete, alternativt förkorta sjukskrivning. Att man har den utrustning som behövs för att utföra arbetsuppgifterna på ett säkert sätt är arbetsgivarens ansvar. Arbetsgivaren på det ställe där man arbetar har det grundläggande ansvaret för att man som arbetstagare har en bra och säker arbetsmiljö. När inget tydligt arbetsgivaransvar finns, exempelvis vid anhörigvård, ligger ansvaret på den som ansvarar för individuella hjälpmedel till aktuell vårdtagare.

Hjälpmedel för fritid, sport och motion

Det ingår inte i sjukvårdshuvudmännens ansvar att förskriva hjälpmedel för sport-, motion och hobbyverksamhet.

Hjälpmedelsförskrivare

Förskrivaren gör en behovsbedömning och avgör om personen är berättigad till ett hjälpmedel. Bedömningen kan leda till olika åtgärder exempelvis rådgivning, olika former av träning,

anpassning av bostaden eller utprovning av hjälpmedel. Förskrivning av lämpligt hjälpmedel görs i samråd med din förskrivare.

Vilken yrkeskategori som är förskrivare för olika typer av hjälpmedel framgår av förskrivningsanvisningarna, se separat dokument på [Anvisningar - Region Blekinge](#).

Respektive verksamhetschef beslutar om vilka personer som ska erhålla förskrivningsrätt i Blekinge. För att få förskriva hjälpmedel i Blekinge krävs att den legitimerade personalen genomgår en förskrivarutbildning som tillhandahålls av Hjälpmedelscenter.

Förskrivarens ansvar, enligt förskrivningsprocessen:

- Bedöma behov av insatser
- Välja lämplig produkt, prova ut och ev. anpassa denna.
- Instruera, träna och informera
- Följa upp och utvärdera funktion och nytta

Vid val av produkter ska förskrivaren beakta att:

- hjälpmedlet ska utgå från vårdtagarens medicinska status, sociala situation, boendemiljö och hjälpmedlets funktion
- förskrivningen ska ske i samråd med vårdtagaren
- alla förskrivningar ska utgå från enklaste möjliga hjälpmedel för att uppnå en godtagbar funktion och utgå från lägsta effektiva hjälpmedelsnivå:
 - Eget ansvar/egenvårdsprodukt
 - Förskrivet hjälpmedel inom sortiment
 - Förskrivet hjälpmedel utanför sortiment

Hjälpmedelsanvändare

Hjälpmedel förskrivs till vårdtagare som ett lån med nyttjanderätt. Vårdtagaren eller dennes vårdnadshavare ansvarar för hjälpmedlet under lånetiden.

Ansvaret omfattar alla hjälpmedel och hjälpmedelstillbehör som förskrivits som personliga hjälpmedel. Egen åverkan eller förändring av hjälpmedlet är inte tillåtet och kan föranleda att vårdtagaren blir ersättningskyldig. Vårdtagare som förskrivs hjälpmedel rekommenderas att se över sitt försäkringsskydd, ersättningskrav kan uppstå vid förlust eller skada.

Vårdtagaren har ansvar för att:

- Följa de instruktioner och anvisningar för hjälpmedlets användning som anges i bruksanvisning och som lämnats av förskrivaren.
- Förvara hjälpmedlet så att det inte utsätts för stöld eller annan åverkan.
- Kontakta förskrivare eller Hjälpmedelscenter vid driftsstörning eller behov av reparation.
- Hålla hjälpmedlet rent och inte utsätta det för onormalt slitage.
- Kontakta förskrivare vid olycka eller tillbud i samband med hjälpmedelsanvändningen.
- Kontakta förskrivare vid skada eller förlust av hjälpmedel.
- Kontakta förskrivaren vid förändrat hjälpmedelsbehov eller om behovet upphör.
- Hjälpmedlet och dess tillbehör är rengjort vid återlämning.
- Informera Hjälpmedelscenter om anmälningspliktig sjukdom föreligger.
- Kontakta förskrivare inför byte av bostad.
- Återlämna hjälpmedel när behovet upphör.
- Ekonomiskt ersätta hjälpmedel som inte återlämnas när behov upphör eller på uppmaning av förskrivare.

1177

På 1177.se kan man söka information om hjälpmedel och få information om hur det går till att få ett hjälpmedel, www.1177.se

Avgifter för hjälpmedel

Alla hjälpmedel ägs av Hjälpmedelscenter. De flesta hjälpmedel lånas ut kostnadsfritt till vårdtagare och bekostas av förskrivande huvudman men några hjälpmedel är avgiftsbelagda, så kallade egenavgifter. Samverkansnämnden lägger förslag till respektive fullmäktige för beslut om vilka besök och hjälpmedel som ska vara avgiftsbelagda samt avgifternas storlek. Följande hjälpmedel inom kommunikation, kognition, rörelsehinder samt medicinska behandlingshjälpmedel som är belagda med egenavgifter presenteras på 1177 via länken: <https://www.1177.se/Blekinge/Regler-och-rattigheter/Patientavgifter-i-Blekinge/>

Försäljning av hjälpmedel till privatperson

Hjälpmedelscenter har ingen försäljning av hjälpmedel förutom förbrukningsartiklar till CPAP (filter, slang och mask) samt TENS (elektroplattor).

Korttidshyra av hjälpmedel till privatperson, ideella organisationer och företag (utan förskrivning)

I mån av tillgång kan Hjälpmedelscenter hyra ut vissa hjälpmedel, kontakta kundtjänst för mer information. Lånet/hyran avser vanligtvis tillfälliga behov och sker inom en tidsram på 1-3 månader. Betalning sker mot faktura.

Hjälpmedlet kan hämtas och lämnas av kunden på Hjälpmedelscenter, eller transporteras hem till kund mot en extra kostnad.

Vid hyra av vårsäng måste transport och montering utföras av Hjälpmedelscenters personal, mot en extra kostnad.

Om onormal förslitning eller skada uppstår kan kunden bli ersättningsskyldig. Kunden ansvarar själv för att de hjälpmedel som korttids hyrs används på rätt sätt eftersom uthyrningen anses som egenansvar.

Byte av bostad/län/land

Inför flyttning/byte av bostad **måste** förskrivare kontaktas.

- Vissa hjälpmedel måste flyttas av Hjälpmedelscenters personal, även flytt inom bostaden.
- Olika regelverk gäller i olika regioner/kommuner.
- Hjälpmedel får inte medtas vid flytt till utlandet.

Utomlänsvård

Riksavtal för utomlänsvård– SKL

För hjälpmedel se kap.6.

<https://webbutik.skr.se/bilder/artiklar/pdf/7585-176-1.pdf>

Hjälpmedel till personer från andra länder

Se bifogad länk: <http://webbutik.skl.se/bilder/artiklar/pdf/7585-401-4.pdf?issuusi=ignore>

SKL:s utgåva: "Vård av personer från andra länder, sjunde omarbetade upplagan".

I denna skrift finns bland annat kapitel om: asylsökande, turister, studerande och hjälpmedel etc.

Olyckor med hjälpmedel (avvikelse)

Vid olyckor eller tillbud där hjälpmedel är inblandade är det viktigt att förskrivaren kontaktas.

Förskrivaren rapporterar därefter avvikelsen enligt lokala rutiner samt direkt i verksamhetsstödet webbsesam.

Resersättning

Regionen ersätter resor i samband med tillhandahållande av hjälpmedel. Ordinationen ska vara gjord av behörig hälso- och sjukvårdspersonal och ersättning kan gälla hämtning i samband med vårdbesök, utprovning eller anpassning av hjälpmedel. Se "Handbok sjukresor Landstinget Blekinge 2018" på regionens intranät samt "sjukresor i Blekinge" på 1177.

Om vårdtagaren inte är nöjd

Det är bra att vårdtagaren i första hand vänder sig direkt till förskrivaren och framför sina åsikter. Ofta kan missförstånd och oklarheter redas ut på det sättet. Vårdtagaren kan också vända sig till förskrivarens chef.

Om kontakt mellan vårdtagare och förskrivare eller dennes chef av någon anledning inte fungerar, kontakta Patientnämnden i Blekinge, se följande länk:

<https://www.1177.se/Blekinge/Regler-och-rattigheter/Om-man-inte-ar-nojd-med-varden/>